

25 maja 2020 r.

Kancelaria Senatu
Biuro Analiz, Dokumentacji
i Korespondencji

INFORMACJA

**Źródła finansowania programów
walki z wirusem SARS-CoV-2
(na podstawie wybranych krajów)**

CZECHY

Celem zapewnienia środków niezbędnych do walki z koronawirusem i łagodzenia społeczno-gospodarczych skutków pandemii Covid-19 czeski rząd wykorzystuje środki finansowe pochodzące zarówno z budżetu krajowego, jak i z funduszy europejskich. Przykładowo, pierwsze programy pożyczkowe dla przedsiębiorstw były finansowane ze środków UE, pozostałe – z budżetu państwa.

W związku z pandemią konieczne były dwie nowelizacje ustawy budżetowej:

- Poprawka nr 129/2020 Coll. do ustawy budżetowej na rok 2020 nr 355/2019 Coll. Nowelizacja ustawy budżetowej na 2020 r. obejmuje łączne przychody w wysokości 1 488,3 mld CZK¹ (koron czeskich) i wydatki w wysokości 1 688 3 mld CZK. Deficyt wzrósł zatem do 200 mld CZK (tj. o 160 mld CZK więcej niż w pierwotnie przyjętym budżecie);
- Poprawka nr 1208/2020 Coll. do ustawy budżetowej na rok 2020 nr 355/2019 Coll. Poprawka zwiększyła deficyt do 300 mld CZK. Deficyt budżetu państwa został więc zwiększony o kolejne 100 mld CZK (pierwotny projekt tej nowelizacji budżetu zakładał zwiększenie deficytu o 40 mld CZK, w przyjętej nowelizacji ostatecznie kwota ta wzrosła o 60 mld CZK więcej, niż początkowo zakładano).

Każda poprawka budżetowa zmieniająca wysokość deficytu budżetowego (stosunek dochodów do wydatków) powinna mieć formę zmiany w rocznej ustawie budżetowej i powinna zostać zatwierdzona przez Izbę Deputowanych. Transfery finansowe w ramach budżetu państwa (bez zmiany deficytu) muszą zostać zatwierdzone przez rząd. Ponadto Komisja Budżetowa Izby Deputowanych zatwierdza wszelkie przesunięcia finansowe w ramach budżetu państwa, które przekraczają 10% kwoty określonej w ustawie budżetowej.

Aby zmniejszyć wpływ spowolnienia gospodarczego, przyjęto propozycję utworzenia rezerwy finansowej w wysokości 4% PKB na 2021 r., a następnie konsolidacji finansów publicznych w kolejnych latach.

Z rządowej rezerwy budżetowej zostały uwolnione 3 mld CZK w celu zapewnienia operacyjnego zakupu niezbędnego sprzętu ochronnego i innego sprzętu oraz 4,316 mld CZK na

¹ 1 CZK=0,17 PLN

pokrycie kosztów poniesionych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z tytułu scentralizowanego zakupu sprzętu ochronnego.

Przyjęto strategię budżetową instytucji publicznych Republiki Czeskiej na lata 2021–2023 oraz powiązany program konwergencji Republiki Czeskiej, który zostanie przedłożony Komisji Europejskiej i Radzie UE. Oczekuje się, że w 2021 r. wydatki budżetu państwa wyniosą 1 792 mld CZK, w 2022 – 1 811 mld CZK, a w 2023 – 1 825 mld CZK. Saldo strukturalne powinno zatem osiągnąć w 2021 r. minus 4 % PKB.

Pozostałe ustawy przyjęte przez Parlament

- 1) Ustawa o przelewach składek na publiczne ubezpieczenie zdrowotne. Rząd zwiększy wypłatę za każdą osobę ubezpieczoną o 500 CZK miesięcznie od 1 czerwca 2020 r. oraz o kolejne 200 CZK miesięcznie od 1 stycznia 2021 r.;
- 2) Ustawa o niektórych środkach łagodzących wpływ epidemii koronawirusa na sport. Przewiduje się w niej rozszerzenie uprawnień Narodowej Agencji Sportu, tak aby do jej kompetencji należało przygotowanie odpowiednich programów dotacji;
- 3) Ustawa łagodząca skutki kryzysu w sektorze turystyki, mająca na celu pomoc biurom podróży zagrożonym bankructwem;
- 4) Ustawa o zniesieniu podatku od nabywania nieruchomości (została przyjęta z mocą wsteczną). Każdy, kto nabył nieruchomość najpóźniej w grudniu 2019 r. zostanie zwolniony z obowiązku zapłaty podatku. Podatki uiszczone podlegają zwrotowi;
- 5) Nowelizacja ustawy o premiach kompensacyjnych. Przewiduje, że pod pewnymi warunkami (maksymalnie 2 partnerów i nie korzystanie z innej formy pomocy finansowej państwa) właściciele małych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością mogą skorzystać z premii kompensacyjnej. Ma ona wynosić 500 CZK dziennie za okres od 12 marca do 8 czerwca 2020 r.;
- 6) Ustawa łagodząca wpływ epidemii koronawirusa w obszarze ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy;
- 7) Ustawa, która pozwala na odroczenie płatności składek na ubezpieczenie społeczne płaconych przez pracodawców. Pracodawcy będą mogli płacić składki ubezpieczeniowe za maj, czerwiec i lipiec do 20 października 2020 r. z obniżoną karą za zwłokę do 4%.
- 8) Ustawa o odszkodowaniu dla osób świadczących płatne usługi zdrowotne. Prawo zobowiązuje zakłady ubezpieczeń zdrowotnych do zwrotu kosztów świadczeniodawcom, których działalność powiązana jest z epidemią koronawirusa. Według Ministerstwa Zdrowia ostateczna suma odszkodowań może wynosić 5 mld CZK.

Inne środki ekonomiczne wprowadzone w związku z pandemią Covid-19

- 1) Wsparcie zatrudnienia – 100 mld CZK wsparcia bezpośredniego i 900 mld CZK pośrednio w formie gwarancji;

- 2) Zatwierdzono propozycję nadzwyczajnego wkładu w wysokości 4 mld CZK w fundusz gwarancji eksportowej i towarzystwa ubezpieczeniowego (EGAP). Środki te przeznaczone są na pokrycie zobowiązań z gwarancji udzielonych przez EGAP przede wszystkim na pożyczki dla dużych firm;
- 3) Ministerstwo Zdrowia zatwierdziło wnioski o umorzenie długów dla wybranych państwowych szpitali, które mają długoterminowe trudności finansowe i w przypadku których kryzys związany z rozprzestrzenianiem się koronawirusa pogorszył ich sytuację. Prawie 6,6 mld CZK zostanie przeznaczonych z rezerwy budżetowej rządu na ten cel;
- 4) Ogłoszono program gwarancyjny COVID III, w ramach którego państwo wesprze firmy zatrudniające do 500 pracowników, przeznaczając na ten cel 150 mld CZK gwarancji. Pomoc państwa obejmie pożyczki operacyjne do wysokości 50 mln CZK, które zostaną udzielone przedsiębiorstwom do dnia 31 grudnia 2020 r. W zależności od liczby pracowników przedsiębiorstwa będą mogły ubiegać się o pożyczkę operacyjną w wysokości do 80–90% kwoty głównej pożyczki gwarantowanej;
- 5) Zatwierdzony został program dotacji Czech Rise Up 2.0, na który rząd przeznaczy do 300 milionów CZK. Program jest ukierunkowany na projekty, które koncentrują się na wykorzystaniu istniejących technologii do opracowywania rozwiązań medycznych i niemedyycznych, których celem jest, na przykład, zarządzanie konsekwencjami kryzysu lub przygotowanie do ewentualnej drugiej fali pandemii;
- 6) Pomoc dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, które opiekują się dzieckiem w wieku od 6 do 13 lat i nie mogą wykonywać pracy z powodu koronawirusa, do wartości 500 CZK dziennie. Wszystkim samozatrudnionym, którzy uzyskują dochód wyłącznie ze swojej działalności, przysługuje sześciomiesięczny urlop z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego. Świadczenia te pokrywają kwotę minimalnej składki ubezpieczeniowej, wynoszącej 4986 CZK;
- 7) Premia kompensacyjna, która będzie bezpośrednio wspierać osoby prowadzące działalność na własny rachunek, do kwoty 25 000 CZK. Zostanie ona wypłacona, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:
 - a) osoba prowadzi działalność na własny rachunek w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu emerytalnym,
 - b) wykonywana działalność jest działalnością podstawową (w szczególnie uzasadnionych przypadkach może być ona również działalnością pomocniczą),
 - c) spadek sprzedaży brutto w okresie od stycznia do marca 2020 r. wyniósł co najmniej 10% w porównaniu z okresem od stycznia do marca 2019 r. (jeżeli działalność utworzono po styczniu 2019 r., w porównaniu do trzech miesięcy następujących po rozpoczęciu działalności),
 - d) jednostka osiągnęła co najmniej 180 000 CZK dochodu brutto w 2019 r. lub co najmniej 15 000 CZK na miesiąc w przypadku działalności gospodarczej założonej po styczniu 2019 r.

- 8) Przyjęto program subsydiowania opłat czynszowych ponoszonych przez przedsiębiorców. Program obejmuje płatność do 50% czynszu za okres od kwietnia do czerwca 2020 r. (maksymalnie 20 mln CZK);
- 9) Przyjęcie tak zwanych pakietów wyzwolenia (*Liberation Packages*). Zakładają one przedłużenie terminu składania deklaracji podatkowych do 1 lipca (zwykły termin: 31 marca) i umorzenie wszelkich kar wynikających z opóźnień w składaniu deklaracji podatkowych.
- Pakiet wyzwolenia I – państwo nie będzie nakładać grzywien za spóźnione złożenie deklaracji podatkowych dotyczących dochodów osobistych i osób prawnych, spóźnioną spłatę roszczenia podatkowego i spóźnione składanie sprawozdań z kontroli podatkowych.
- Pakiet wyzwolenia II – umorzenie czerwcowej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i prawnych. Państwo nie będzie nakładać grzywien za spóźnione złożenie zeznania podatkowego od nieruchomości, wprowadzenie przeniesienia strat i zawieszenie obowiązku elektronicznej rejestracji sprzedaży podmiotów we wszystkich fazach EET (w okresie staniu wyjątkowego i trzy miesiące po). Pakiety wyzwolenia zostały rozszerzone o odroczenie płatności podatku drogowego należnego w kwietniu i lipcu do 15 października oraz o zwolnienie z podatku VAT od towarów dostarczanych bezpłatnie (np. zestawy testowe Covid-19, odzież ochronna, inne artykuły medyczne).

NIEMCY

W Niemczech rząd federalny wprowadził szereg ustaw, aby sprostać wyzwaniom związanym ze skutkami pandemii COVID-19. Wszystkie projekty ustaw zostały przyjęte przez niemiecki Bundestag i Bundesrat pod koniec marca, w niecały tydzień. Ustawy te zostały uchwalone zgodnie z zasadami dotyczącymi zwykłego procesu legislacyjnego, który obejmuje debaty w obu izbach. Zazwyczaj proces ten trwa dłużej, ale ze względu na powagę sytuacji został zrealizowany w tak krótkim czasie.

Nowelizacja budżetu została uchwalona pod koniec marca 2020 r. przez Bundestag i Bundesrat na drodze zwykłej procedury budżetowej. Całkowita kwota z budżetu federalnego, przeznaczona na środki do walki z pandemią, wynosi 353,3 mld euro, a łączna kwota gwarancji – 819,7 mld euro. Aby sfinansować te środki, rząd federalny zaciągnie pożyczki w wysokości około 156 mld euro. Te dodatkowe środki będą przeznaczone zarówno na cele związane z ochroną zdrowia, jak i społeczno-gospodarcze. Za wypłaty środków pomocowych przedsiębiorstwom odpowiadają landy.

Górna granica zadłużenia, dozwolona przez ustawę, zostanie tym samym przekroczona o prawie 100 mld euro. Z punktu widzenia rządu federalnego pandemia jest sytuacją nadzwyczajną, która uzasadnia taki krok. Takie podejście zostało zaakceptowane przez obie izby parlamentu.

Wszystkie kraje związkowe wdrożyły swoje programy pomocy i wprowadziły zmiany w swych tegorocznych budżetach. Rządy landów zostały również uprawnione do zaciągania nowych

pożyczek. Według najnowszych szacunków kraje związkowe zaciągną ogółem na walkę z koronawirusem i wsparcie dla przedsiębiorstw pożyczki rządu 65 mld euro.

Parlament niemiecki uchwalił ustawę o utworzeniu funduszu stabilizującego plan gospodarczy, która przewiduje następujące środki:

- 400 mld EUR na gwarancje dla firm, które umożliwią ubieganie się o kredyty na rynku finansowym;
- 100 mld EUR na utrzymanie wypłacalności spółek;
- 100 mld EUR z przeznaczeniem na kredyty udzielane firmom na specjalnych warunkach.

Znowelizowana została także m.in. ustawa o ochronie przed infekcjami. W części dotyczącej systemów zabezpieczenia społecznego przewiduje ona:

- uproszczenie procedur dla osób poszukujących pracy;
- przyznanie dodatku na dziecko, związanego z utratą dochodów przez rodziców.

Pracownicy otrzymujący „zasilek za pracę krótkotrwałą” mogą pracować w sektorach newralgicznych (związanych z pandemią) i zwiększać swoje dochody, nadal otrzymując świadczenia pieniężne z systemu zabezpieczenia społecznego; emeryci i renciści mogą również pracować w tych sektorach i zwiększać swoje dochody, a ich emerytury będą nadal wypłacane w pełnej wysokości.

W dniu 23 marca 2020 r. niemiecki rząd federalny zatwierdził Program Natychmiastowej Pomocy z budżetem w wysokości 50 mld euro, który został przeznaczony na pomoc dla małych firm, osób pracujących na własny rachunek, osób wykonujących wolne zawody i rolników. Program ten był przedmiotem obrad Bundestagu i Bundesratu w ramach prac nad przedstawionym przez rząd projektem nowelizacji budżetu. Pakiet został ostatecznie zatwierdzony przez Bundesrat w dniu 27 marca 2020 r. Szybkie wdrożenie programu i wypłatę środków umożliwiła umowa, która została zawarta przez Federację i kraje związkowe w niedzielę 29 marca. Fundusze federalne zostały udostępnione krajom związkowym od poniedziałku 30 marca. Federalne Ministerstwo Gospodarki i Energii oraz Federalne Ministerstwo Finansów osiągnęły w tej sprawie porozumienie z krajami związkowymi. Wymienione grupy pracowników mogą składać wnioski o natychmiastową pomoc do właściwych biur w krajach związkowych. Wypłaty mają być dokonywane możliwie szybko i bez zbędnych formalności.

Ta natychmiastowa pomoc ma na celu utrzymanie działalności przedsiębiorstw i rozwiązanie poważnych problemów z płynnością finansową spowodowanych epidemią koronawirusa. Firmy i osoby prowadzące działalność na własny rachunek i zatrudniające nie więcej niż 5 osób mogą ubiegać się o jednorazową dotację w wysokości do 9 000 EUR na okres trzech miesięcy; firmy zatrudniające do 10 osób mogą ubiegać się o jednorazową dotację w wysokości do 15 000 EUR na ten sam okres.

Dodatkowe środki zostały wyasygnowane na pomoc społeczną; obejmują one wsparcie dla:

- rodziców, którzy z powodu zamknięcia szkół i przedszkoli muszą zaopiekować się swoimi dziećmi w domu. Osoby takie mogą otrzymać do około 2 000 euro miesięcznie z tytułu rekompensaty utraty dochodów;
- rodziców otrzymujących zasiłek rodzicielski, którzy ze względu na pracę nie mogą opiekować się dziećmi w domu – czas ich uprawnienia do zasiłku rodzicielskiego zostanie dostosowany do sytuacji. Rozważana jest również korekta wysokości zasiłku rodzicielskiego, jeśli rodzice, z powodu epidemii koronawirusa, mogli pracować przez krótki czas;
- studentów otrzymujących pożyczkę studencką z budżetu federalnego – mogą oni nadal ją otrzymywać bez względu na to, czy uczelnie zostaną ponownie otwarte.

Do 30 kwietnia 2020 r. rząd federalny i kraje związkowe – po pozytywnym rozpatrzeniu ponad 1,2 miliona wniosków – wypłaciły ponad 9,6 mld euro w ramach awaryjnej pomocy dla małych przedsiębiorców i osób samozatrudnionych.

Z powodu pandemii przewidywany jest znaczny spadek produktu krajowego brutto w roku 2020. Same dochody podatkowe będą niższe o ok. 33,5 mld euro.

WĘGRY

Środki budżetowe przeznaczone na walkę z pandemią Covid-19

W celu uwolnienia funduszy niezbędnych do wprowadzenia środków do walki z rozprzestrzenianiem się Covid-19 i jego negatywnymi skutkami gospodarczymi konieczna była nowelizacja budżetu państwa. Została ona dokonana na podstawie dekretu rządu, niewymagającego zgody parlamentu.

Dekretem rządowym nr 92/2020. (IV. 6.), poprzez relokację środków w budżecie na 2020 r., utworzono trzy fundusze finansowe.

1. Środki na przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa

Fundusz wynosi ogółem 634 mld forintów (HUF)². W jego skład wchodzi środki pochodzące z:

- rezerwy budżetowej (378 mld HUF),
- realokacji innych wydatków (130 mld HUF),
- wpływów z tytułu nowego podatku – sektor detaliczny (36 mld HUF),
- wpływów z tytułu nowego podatku – sektor bankowy (55 mld HUF),
- podatku przeniesionego ze środków samorządów lokalnych (34 mld HUF).

Środki z tego funduszu będą przeznaczone na:

- zakup materiałów medycznych,
- jednorazowe wynagrodzenie dla pracowników służby zdrowia (71 mld HUF),
- wzrost wynagrodzeń dla pracowników opieki zdrowotnej zaplanowany przed wystąpieniem pandemii Covid-19 (82 mld HUF).

² 100 HUF=1,30 PLN

2. Fundusz na wsparcie gospodarki

Fundusz wynosi łącznie 1345 mld HUF. W jego skład wchodzi środki pochodzące z:

- realokacji wydatków ministerstw (922 mld HUF),
- realokacji środków z krajowego funduszu zatrudnienia (423 mld HUF).

Środki z tego funduszu będą przeznaczone na:

- pokrycie strat wynikających z ulg podatkowych dla pracodawców (92 mld HUF),
- dopłaty do wynagrodzeń (375 mld HUF),
- stworzenie miejsc pracy (245 mld HUF),
- wsparcie dla sektorów priorytetowych (579 mld HUF).

3. Środki otrzymane z UE

Okolo 1 mld euro z funduszy strukturalnych UE będzie przeznaczonych na wsparcie przedsiębiorstw.

Środki niezwiązane ze zmianą ustawy budżetowej na 2020 r .

- 1) Program gwarancji kredytowych dla przedsiębiorstw w wysokości 90%, o łącznej wartości 635 mld HUF, finansowany przez Węgierski Bank Rozwoju i Gwarantia Gwarancje Kredytowe Sp. z o.o. (Gwarantia Loan Guarantee Zrt.). Program wprowadzony na mocy Rozporządzenia rządu nr 1170/2020. (IV. 21.);
- 2) Programy pożyczkowe za pośrednictwem Węgierskiego Banku Rozwoju. Pierwszy, o łącznej wartości 180 mld HUF przy oprocentowaniu 2,5%, przeznaczony jest na inwestycje w środki trwałe i obrotowe. Drugi, o łącznej wartości 150 mld HUF, przeznaczony jest na większe inwestycje z 80% gwarancją państwa. Programy wprowadzone na mocy Rozporządzenia rządu nr 1171/2020. (IV. 21.).

Planowane działania po 2020 r .

Całościowa realizacja planu gospodarczego dotyczącego zwalczania epidemii koronawirusa jest przewidziana do 2022 r. Budżety na kolejne lata nie są jeszcze przygotowane. Obecnie opracowany jest plan budżetowy na lata 2020–2022, którego kwota wynosi 6289 mld HUF.

Dodatkowe środki zostaną przewidziane na wsparcie społeczne :

- 1) Zachowanie miejsc pracy (400 mld HUF):
 - dotacja kosztów zatrudnienia (220 mld HUF);
 - ulgi podatkowe i redukcja obciążeń administracyjnych (180 mld HUF).
- 2) Tworzenie miejsc pracy (674 mld HUF):
 - subwencje na szkolenia i edukację (65 mld HUF),
 - rozwój przedsiębiorstw i branż (344 mld HUF),
 - wsparcie inwestycji (126 mld HUF),

- rozwój infrastruktury (72 mld HUF),
 - uruchomienie programów badań i rozwoju oraz innowacji (67 mld HUF).
- 3) Wzmocnienie sektorów priorytetowych (2564 mld HUF):
- turystyka (590 mld HUF),
 - film i wzornictwo (61 mld HUF),
 - zdrowie (375 mld HUF),
 - żywność i rolnictwo (480 mld HUF),
 - budownictwo (65 mld HUF),
 - transport i logistyka (993 mld HUF).
- 4) Preferencyjne pożyczki i zasoby kapitałowe dla przedsiębiorstw (2416 mld HUF):
- pożyczki z preferencyjną stopą procentową i gwarancjami kredytowymi dla sektora przedsiębiorstw (1891 mld HUF),
 - programy kapitałowe służące ochronie nieruchomości mieszkalnych (525 mld HUF).
- 5) Ochrona rodzin i emerytów (kwota ostateczna nie jest ustalona):
- stopniowe przywracanie trzynastej emerytury (235 mld HUF),
 - ułatwienia odnośnie dodatków rodzinnych,
 - wsparcie opieki nad małymi dziećmi,
 - świadczenia związane z macierzyństwem i opieką nad dzieckiem podczas pandemii,
 - zasiłek macierzyński, rodzinne wsparcie hipoteczne, obniżki hipoteczne,
 - obniżenie opłat egzaminacyjnych na prawo jazdy i egzaminów językowych.

Opracowanie:
Artur Dragan
Anna Stawicka

ŹRÓDŁA:

Informacja Instytutu Parlamentarnego Izby Deputowanych Republiki Czeskiej, 20.05.2020 r.
Strona internetowa Izby Deputowanych Republiki Czeskiej, <https://www.vlada.cz/en/media-centrum/aktualne/measures-adopted-by-the-czech-government-against-coronavirus-180545/#general>, dostęp 22.05.2020 r.

Informacja Departamentu Parlamentarnego Bundesratu, 21.05.2020 r.
Strony internetowe Ministerstwa Gospodarki i Energii Niemiec,

<https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Pressemitteilungen/2020/20200329-coronavirus-immediate-federal-economic-assistance-now-available.html>

https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Downloads/key-facts-corona-immediate-assistance.pdf?__blob=publicationFile&v=5, dostęp 21.05.2020 r.

European Center for Parliamentary Research and Documentation, ECPRD Request 4384,
22.04.2020 r.

Informacja Biura Informacyjnego Zgromadzenia Narodowego Węgier, 21.05.2020 r.